

CZU:

UNELE ASPECTE PROCEDURALE SPECIFICE RĂSPUNDERII DE DREPT PRIVAT

Veaceslav CERBA,
doctorand ULIM

REZUMAT

Răspunderea juridică manifestă diferite particularități, fapt pentru care este clasificată în mai multe categorii sau forme. Totuși, aceste forme nu se limitează la particularități de ordin material, ci și aspectele procedurale specifice fiecărei forme aduc cu sine multiple particularități. Totuși, ceea ce este important, ține de acea că în baza legislației în vigoare deosebit proceduri specifice, însă nu avem proceduri concrete diferite pentru fiecare formă de răspundere juridică. În virtutea celor menționate, autorul a încercat să prezinte unele particularități ale procedurii aplicabile în cazul răspunderii de drept privat.

Cuvint-cheie: răspundere juridică, reguli de procedură, procedură civilă, răspundere de drept privat.

SOME CIVIL PROCEDURE'S PECULIARITIES REGARDING LEGAL LIABILITY

Veaceslav CERBA,
PhD student, Free International University of Moldova

SUMMARY

Legal responsibility has different characteristics, that leads to its classification into several forms. However, the peculiarities are not limited to material aspects of legal liability, it characterize the procedural aspects too. However, what is important is that based on current legislation, we have specific procedures, but we have no specific procedures for each form of legal liability. In the paper below, the author has presented some features of the procedure applicable to private law liability.

Keywords: legal liability, procedural rules, civil procedure, private law legal liability.

Introducere. Răspunderea juridică se delimitează în mai multe forme. Ele la rândul lor, prezintă particularități funcție de domeniul de apartenență: dreptul public su dreptul privat. Totuși, atunci când doctrina delimitează răspunderea de drept public de răspunderea de drept privat, este extreme de relevant să se acorde atenția cuvenită și aspectelor procedurale, întrucât și acestea prezintă particularități specifice.

Este vorba de particularități evidențiate drept rezultat al aplicării comparației între diferite aspecte ale manifestării instituției răspunderii juridice de drept public și de drept privat. Bineînțeles că instituția dată manifestă diferite particularități în domeniul public și în cel privat, însă mult mai interesant este să se evidențieze aceste particularități derivate din componenta materială și din cea procesuală a răspunderii.

Procedurile aplicabile pe parcursul aplicării normelor ce reglementează răspunderea juridică în cele două sfere ale dreptului interacționează dar și prezintă particularități incontestabile, ceea ce ne permite să afirmăm că anume cercetarea lor se-

parată dar cu luarea în calcul a tuturor elementelor comune, bineînțeles că prezintă interes științific ce denotă actualitate și originalitate.

Metode aplicate și materiale utilizate. Întru evidențierea aspectelor relevante ale procedurii aplicabile răspunderii de drept privat autorul a ales să aplice următoarele metode: analitică, istorică, comparativă. Analiza unor aspecte procedurale derivată din aplicarea metodei analitice a dus la evidențierea celor mai importante diferențe dintre procedura aplicabilă răspunderii de drept privat și răspunderii de drept privat. Din perspectivele metodei istorice, menționăm că s-au accentuat unele reglementări în evoluția lor temporală, iar metoda comparativă este cel mai mult folosită întrucât se cută evidențierea unor aspecte specifice derivate anume din comparația răspunderii de drept public și a celei de drept privat.

Bineînțeles că la elaborarea prezentului articol nu se putea realiza fără fundamentarea normativă și teoretică a conținutului său. Reieșind din acestea, autorul a utilizat acte normative precum Codul de Proce-

dură Civilă, Legea cu privire la arbitraj nr. 23 din 22.02.2008; Legea cu privire la răspundere materială a militarilor etc.

Rezultate obținute și discuții. După cum s-a atras atenția anterior, particularitățile răspunderii juridice nu derivă doar din delimitarea formelor acestora, sau altfel spus, nu se limitează doar la delimitarea mai multor forme de răspundere. Multiple particularități se evidențiază și în cazul analizei aspectelor materiale și procedurale ale răspunderii de drept public și de drept privat. Astfel, unele dintre acestea le expunem în cele ce urmează.

Conform art. 281, după expirarea termenului de prescripție extintivă, debitorul poate refuza executarea obligației. Executarea benevolă a obligației după expirarea termenului de prescripție extintivă nu constituie un act lipsit de temeii juridic, iar persoana care a executat obligația după expirarea termenului de prescripție extintivă nu are dreptul să ceară restituirea celor executate, chiar dacă, la data executării, nu cunoștea faptul expirării termenului de prescripție extintivă.

Aceeași prevedere se aplică și pentru recunoașterea datoriilor conform contractului, precum și pentru garanțiile asigurătorii date de debitor. Astfel, termenul de prescripție extinctivă reprezintă termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, a dreptului încălcat, constituie 3 ani. Acțiunile privind apărarea drepturilor personale nepatrimoniale se prescriu numai în cazurile expres prevăzute de lege.

Astfel, specificul răspunderii de drept privat și anume în baza celor expuse, ține de faptul că scurgerea termenului de prescripție nu împiedică debitorul să își execute obligația, Chiar dacă și în cadrul modelului theoretic al răspunderii de drept public termenul de prescripție are aceeași semnificație și efecte juridice, totuși nici legislația și nici practica nu atestă cazuri în care s-ar executa obligația de a răspunde juridic după expirarea termenului de prescripție. Nici în răspundea de drept privat după expirare debitorul nu va putea fi tras la răspundere, dar în schimb el benevol poate executa obligația. Totuși în dreptul public o atare situație nu este reglementată.

Cât privește acțiunile privind apărarea drepturilor personale nepatrimoniale, acestea se prescriu numai în cazurile expres prevăzute de lege [1, art. 267, al. 2], ceea ce la fel constituie un element specific modelului teoretic al răspunderii de drept privat.

Vis-à-vis de efectele juridice ale achitării de penalități în baza clauzei penale, funcție de tipul clauzei, ele pot fi diferite. Astfel, creditorul are dreptul să pretindă repararea prejudiciului în partea neacoperită prin clauza penală (clauză penală inclusivă). În cazurile prevăzute de lege sau contract, creditorul poate cere sau despăgubiri, sau penalitate (clauză penală alternativă), poate cere repararea prejudiciului peste penalitate (clauză penală punitivă) sau poate cere doar penalitate (clauză penală exclusivă). În cazul în care a primit executarea, creditorul poate cere plata penalității numai dacă și-a rezervat expres acest drept la primirea executării [1, art. 626]. Modelul teoretic al răspunderii

de drept public nu oferă astfel de posibilități de răspundere (inclusivă, alternativă, exclusivă).

Cât privește unele particularități procedurale, dacă destinatarul refuză să primească citația sau înștiințarea, persoana împuternicită să o înmâneze consemnează refuzul pe citație sau înștiințare și o restituie instanței judecătorești. Persoana care refuză să primească citația sau înștiințarea se consideră înștiințată despre locul, data și ora ședinței de judecată sau despre locul, data și ora efectuării unui act procedural. Neprezentarea ei în instanță nu împiedică judecarea pricinii sau efectuarea actului procedural [2, art. 106].

Cât privește neprezentarea părților și participanților la proces, în cadrul procedurii civile acestea produc alte efecte decât în cazul procedurii penale, spre exemplu. Astfel, în procedura civilă, în primul rând părțile au dreptul să solicite instanței judecătorești examinarea pricinii în lipsa lor și remiterea copieii de pe hotărâre. Dacă partea solicită să-și dovedească pretențiile sau obiecțiile prin ascultarea celorlalte părți, instanța cere să se prezinte personal în fața judecății. Suplimentar, art. 206 CPC RM, reglementează că dacă reclamantul, înștiințat legal despre locul, data și ora ședinței, nu s-a prezentat în judecată și nu a comunicat instanței motivul neprezentării sau dacă motivele sînt considerate de instanță ca fiind neîntemeiate, sau dacă reclamantul nu a solicitat examinarea pricinii în lipsa sa, iar pîrîtul nu cere soluționarea pricinii în fond, instanța scoate cererea de pe rol dacă prin acest act procedural nu se încalcă dreptul altor participanți la proces.

Dacă reclamantul și pîrîtul nu s-au prezentat în judecată din motive neîntemeiate și dacă nici una din părți nu a cerut examinarea pricinii în absența sa, instanța amînă procesul. Neprezentarea repetată aduce la scoaterea cererii de pe rol.

Dacă pîrîtul, înștiințat legal despre locul, data și ora ședinței de judecată, nu s-a prezentat în judecată și nu a comunicat instanței motivul neprezentării sau dacă motivele sînt considerate de instanță ca fiind neîntemeiate, sau dacă pîrîtul nu a solicitat examinarea pricinii în lip-

sa sa, instanța o examinează în lipsa acestuia.

Neprezentarea în ședință de judecată a reprezentantului, sau a unui alt participant la proces nu împiedică examinarea pricinii. La solicitarea întemeiată a participantului la proces, instanța poate amîna o singură dată judecarea pricinii din cauza neprezentării motivate a reprezentantului acestuia. În cazul neprezentării nemotivate în ședință de judecată a avocatului sau a unui alt reprezentant, nerespectării îndatoririlor lor legale, dacă în acest mod s-a amînat judecarea pricinii, instanța poate obliga vinovatul, la cererea părții interesate, să repare prejudiciul cauzat prin amînarea procesului. Aceste circumstanțe conexe absenței unui participant sau a unei părți la proces fac unele diferențe, așa cum s-a amintit mai sus, între construcția teoretică a răspunderii juridice de drept public și a celei de drept privat.

Dacă nu s-au prezentat în ședință de judecată din motive considerate de instanță ca fiind neîntemeiate, martorul, expertul, specialistul și interpretul, citați legal, pot fi supuși unei amenzi de la 20 la 50 de unități convenționale. În cazul neprezentării nemotivate a martorului după cea de-a doua citare, instanța judecătorească poate ordona aducerea lui forțată și, la cererea părții interesate, îl poate obliga la repararea prejudiciului cauzat prin amînarea ședinței de judecată [2, art. 207, al. 2, 3].

Așa cum se poate constata, aducerea forțată, deși exsistentă și reglementată și de legislația procesual civilă, este de cu totul altă natură decât aducerea forțată reglementată de legislația procesual-penală. În plus, neprezentarea părților este diferit percepută în cadrul procedurii civile decât în cazul procedurii penale.

Pentru modelul teoretic al răspunderii de drept privat mai este specific elementul ce ține de eventualitatea soluționării arbitrale a cauzei. Astfel, soluționarea cauzei în arbitraj se va face în strictă conformitate cu Legea cu privire la arbitraj. În conformitate cu reglementările acestei legi, arbitrajul este o instituție investită cu funcția de a soluționa litigiile care apar între persoane fizice și/sau juridice. Acesta poate fi in-

stituționalizat ca organ permanent pe lângă camere de comerț, burse, uniuni, asociații sau alte organizații, unde funcționează în baza unor regulamente adoptate de acestea, faptul instituționalizării urmînd să fie comunicat Curții Supreme de Justiție. De menționat că nu pot fi create arbitraje pe lângă autoritățile administrației publice centrale și locale. În plus, pentru soluționarea unui anumit litigiu, părțile în litigiu pot institui arbitraj ad-hoc. Modul de instituire a arbitrajului ad-hoc se stabilește prin acord al părților și nu va fi în contradicție cu reglementările în vigoare.

Instanța de judecată unde este intentată acțiunea privind litigiul care constituie obiectul unei convenții de arbitraj, la solicitarea unei părți făcută nu mai tîrziu de prima sa declarație asupra fondului litigiului, scoate cererea de pe rol și trimite litigiul spre soluționare în arbitraj, cu excepția cazului în care instanța de judecată constată că acea convenție este nulă, nevalabilă sau nesusceptibilă de executare. Invocarea convenției de arbitraj la o etapă mai tîrzie a procedurii rămîne fără efect, cu excepția cazului în care partea a avut un motiv legal de a nu o invoca și a invocat-o imediat ce motivul a încetat să existe. În cazul în care părțile în proces au încheiat o convenție de arbitraj și una dintre ele o invocă în instanță de judecată, aceasta din urmă își verifică competența. Instanța va reține spre soluționare cauza dacă:

a) pîrîtul și-a formulat apărarea în fond fără nici o rezervă, întemeiată pe convenția de arbitraj;

b) convenția de arbitraj este lovită de nulitate, și-a pierdut valabilitatea ori este nesusceptibilă de executare;

c) arbitrajul nu poate fi constituit din cauze vădit imputabile pîrîtului.

În cazul în care litigiul este trimis spre soluționare în arbitraj ad-hoc, oricare dintre părțile în litigiu poate sesiza instanța de judecată care ar fi fost competentă să soluționeze litigiul în fond în primă instanță, dacă nu exista convenția de arbitraj, pentru a înlătura piedicile care apar în procesul de organizare și desfășurarea a procedurii arbitrale.

Asupra problemelor remise ar-

bitrajului spre soluționare în fond se decide prin hotărîre. În cazul în care arbitrajul încetează să efectueze procedura arbitrală fără a decide asupra problemelor remise spre soluționare, o astfel de încetare are loc prin hotărîre. Dacă părțile au încheiat o tranzacție asupra litigiului, arbitrajul poate, la cererea părților, să o confirme prin hotărîre. Alte dispoziții ale arbitrajului care nu sînt inserate în hotărîre se emit sub formă de încheiere [3, art. 28, al. 1].

Altceva important ce ține de hotărârile arbitrale și procedura de urmat în cazul contestării lor este că în conformitate cu CPC RM, art. 477, hotărîrea arbitrală pronunțată pe teritoriul Republicii Moldova poate fi contestată în instanța care ar fi fost competentă să examineze cauza civilă în lipsa clauzei de arbitraj, de către părțile în arbitraj, înaintînd o cerere de desființare a hotărîrii arbitrale în conformitate cu art.479.

Conform art. 480, hotărîrea arbitrală se desființează în cazul cînd partea care cere desființarea hotărîrii prezintă în judecată probe despre faptul că:

a) litigiul examinat de arbitraj nu poate fi, potrivit legii, obiectul dezbaterii arbitrale;

b) convenția arbitrală este nulă în temeiul legii;

c) hotărîrea arbitrală nu cuprinde dispozitivul și temeiurile, locul și data pronunțării ori nu este semnată de arbitri;

d) dispozitivul hotărîrii arbitrale cuprinde dispoziții care nu pot fi executate;

e) arbitrajul nu a fost constituit sau procedura arbitrală nu este în conformitate cu convenția arbitrală;

f) partea interesată nu a fost înștiințată legal despre alegerea (numirea) arbitrilor sau despre dezbaterile arbitrale, inclusiv despre locul, data și ora ședinței arbitrale sau, din alte motive întemeiate, nu s-a putut prezenta în fața arbitrajului pentru a da explicații;

g) arbitrajul s-a pronunțat asupra unui litigiu care nu este prevăzut de convenția arbitrală ori care nu se înscrie în condițiile convenției, ori hotărîrea arbitrală conține dispoziții în probleme ce depășesc limitele convenției arbitrale. Dacă dispozițiile în problemele cuprinse

în convenția arbitrală pot fi separate de dispozițiile care nu decurg din convenție, instanța judecătorească poate desființa numai acea parte a hotărîrii arbitrale în care se conțin dispoziții ce nu se înscriu în convenția arbitrală;

h) hotărîrea arbitrală încalcă principiile fundamentale ale legislației Republicii Moldova sau bunele moravuri [2, art. 480, al. 2].

Spre deosebire de alte cauze civile, după ce examinează cererea de desființare a hotărîrii arbitrale, judecata pronunță o încheiere despre desființarea totală sau parțială a hotărîrii arbitrale sau despre refuzul de a o desființa.

Un important aspect al reglementării răspunderii materiale îl regăsim în Legea cu privire la răspunderea materială a militarilor, care stipulează că pentru prejudiciul cauzat din imprudență în timpul îndeplinirii obligațiilor serviciului militar, militarii răspund material în mărimea prejudiciului cauzat, însă nu mai mult de 2 solde lunare de întreținere, cu excepția cazurilor prevăzute la art.5 al legii [4, art. 4, al. 1].

În contextul legii nominalizate, militarii poartă răspundere materială în mărimea integrală a prejudiciului în cazurile în care acesta este cauzat:

a) de lipsa, distrugerea, deteriorarea patrimoniului transmis militarului în evidență pentru păstrare, transportare, eliberare, utilizare sau în alte scopuri;

b) de acțiunile (inacțiunile) militarului care conțin semnele compo-
nenței de infracțiune;

c) în urma sustragerii, nimicirii, deteriorării, degradării intenționate, consumului și/sau utilizării nelegitime a patrimoniului unității militare sau altor acțiuni (inacțiuni) intenționate, indiferent de faptul dacă ele conțin sau nu semnele compo-
nenței de infracțiune prevăzută de Codul penal al Republicii Moldova;

d) de către militarul care și-a provocat în mod conștient starea de ebrietate alcoolică, narcotică sau toxică

e) de acțiunile intenționate ale militarului care au provocat cheltuieli pentru tratamentul în instituțiile medico-militare și în alte instituții medicale al militarului sau al per-

soanelor ce au suferit în urma acestor acțiuni [4, art. 5].

Concluzii.

Astfel, răspunderea de drept privat include răspunderea civilă, răspunderea de dreptul muncii (disciplinară, materială și pentru prejudiciul nepatrimonial), procesual-civilă și arbitrală. Particularitățile indicate mai sus constituie principalele elemente care sunt relevante pentru construcția teoretică a răspunderii juridice de drept privat.

Chiar dacă și în cadrul modelului teoretic al răspunderii de drept public termenul de prescripție are aceeași semnificație și efecte juridice, totuși nici legislația și nici practica nu atestă cazuri în care s-ar executa obligația de a răspunde juridic după expirarea termenului de prescripție. Nici în răspunderea de drept privat după expirarea debitorului nu va putea fi tras la răspundere, dar în schimb el benevol poate executa obligația. Totuși în dreptul public o atare situație nu este reglementată.

Pentru modelul teoretic al răspunderii de drept privat mai este specific elementul ce ține de eventualitatea soluționării arbitrare a cauzei. Astfel, soluționarea cauzei în arbitraj se va face în strictă conformitate cu Legea cu privire la arbitraj.

Referințe bibliografice

1. Legea Republicii Moldova Codul Civil Nr. 1107 din 06.06.2002. Monitorul Oficial Nr. 82-86 din 22.06.2002 // <http://lex.justice.md/md/325085/>
2. Codul de Procedură civilă al Republicii Moldova // <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=348338>
3. Legea cu privire la arbitraj nr. 23 din 22.02.2008 // <http://lex.justice.md/md/327883/>
4. Legea cu privire la răspundere materială a militarilor // <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312778>

INFORMAȚIA DESPRE AUTORI

Viaceslav CERBA,
doctorand, ULIM
e-mail: maislava@gmail.ru
tel.: 068433888

INFORMATION ABOUT AUTHORS

Veaceslav CERBA,
PhD student, Free International
University of Moldova
e-mail: maislava@gmail.ru
tel.: 068433888

CZU

TAXELE LOCALE, - CA FORMĂ ȘI CONȚINUT DE IMPUNERE FISCALĂ

Lilia GULCA,

doctor în drept, conferențiar universitar interimar Universitatea de Studii Europene din Moldova

REZUMAT

Taxele locale fiscale reprezintă cantitatea majoră de finanțe publice din bugetul administrației publice locale. Cotele și metodele de aplicare diferă de impozitele și taxele de stat deși sunt în legătură strânsă cu acestea, dar mult mai puțin studiate și din acest considerent și aplicarea lor în practică este corespunzătoare. Bugetele locale își formează o bună parte din veniturile lor prin perceperea unui număr important de taxe. Așa cum am menționat deja, taxele sunt plătite efectuate de persoane fizice și juridice pentru serviciile specifice de care beneficiază din partea anumitor instituții sau autorități publice. Ca și impozitele, taxele au un caracter obligatoriu și sunt cu titlul nerestituibil, dar spre deosebire de impozite care nu presupun existența unei contraprestații directe și imediate - taxele sunt plătite legate nemijlocit de un anumit serviciu specific, realizat de către o instituție sau un organ al administrației de stat. Însa, de regulă, nu se pune semnul egalității între nivelul taxelor și mărimea costului serviciilor prestate de instituții publice, întrucât în majoritatea cazurilor acesta este superior.

Cuvinte-cheie: taxe locale, obiect, subiect, elementele impunerii, metodele de impunere.

LOCAL TAXES, - AS A FORM AND CONTENT OF FISCAL TAXATION

Lilia GULCA,

doctor in Law, Associate Professor University of European Studies of Moldova

SUMMARY

Local tax rates represent the major amount of public finances in the local government budget. Quotas and methods of application differ from state taxes and duties although they are in close contact with them, but much less studied from this point of view and their application in practice is appropriate. Local budgets form a large part of their revenue by charging a large number of taxes. As we have already mentioned, taxes are payments made by individuals and legal entities for the specific services they receive from certain public institutions or authorities. Like taxes, taxes have a binding character and are irrefutable, but unlike taxes - which do not involve the existence of direct and immediate consideration - taxes are directly linked to a particular service, made by an institution or body of the state administration. But, as a rule, there is no equal sign between the level of fees and the size of the cost of services provided by public institutions, as in most cases it is superior.

Keywords: local taxes, object, subject, elements of taxation, methods of taxation.

Actualitatea temei rezultă din faptul că taxele și impozitele fiscale sunt cea mai importantă și totodată cea mai veche resursă financiară, originile sale fiind legate de existența statului și a banilor. În practica fiscală din țara

noastră se utilizează diverse metode, tehnici și procedee de impunere, care diferă în funcție de natura impozitului sau a taxei, de statutul juridic al platitorilor, de felul obiectului impozabil, de modul de evaluare a bazei de calcul, de instrumente